

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
V kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-53-06

Druk nr 650

Warszawa, 1 czerwca 2006 r.

Pan
Marek Jurek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o Narodowym Instytucie Wychowania.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Edukacji Narodowej.

Z poważaniem

(-) Kazimierz Marcinkiewicz

U S T A W A

z dnia

o Narodowym Instytucie Wychowania

Mając na względzie obowiązek państwa działania na rzecz:

- wspierania rodziny i szkoły w realizacji misji wychowania dzieci i młodzieży,
- propagowania wychowania rozumianego jako kształtowanie postaw i zachowań młodego pokolenia, przygotowujące do odpowiedzialnego pełnienia ról rodzinnych i społecznych, z poszanowaniem uniwersalnych wartości ludzkich,
- kształtowania i umacniania cnót obywatelskich, a zwłaszcza postaw patriotycznych, wyrastających z polskiej tradycji,

stanowi się, co następuje:

Art. 1. 1. Tworzy się Narodowy Instytut Wychowania, zwany dalej „Instytutem”.

2. Siedzibą Instytutu jest miasto stołeczne Warszawa.

Art. 2. 1. Instytut jest państwową jednostką organizacyjną, prowadzącą działalność promocyjną, badawczą i opiniodawczą w dziedzinie wychowania dzieci i młodzieży.

2. Zadania Instytutu obejmują w szczególności:

1) opracowywanie i upowszechnianie:

- a) wiedzy na temat zasad tworzenia i ewaluacji programów wychowawczych dla instytucji prowadzących statutową działalność w zakresie wychowania dzieci i młodzieży,

- b) okresowych informacji o stanie wychowania, będących przedmiotem parlamentarnej i publicznej debaty, w tym wskazywanie zagrożeń i proponowanie środków zaradczych;
- 2) inicjowanie i prowadzenie badań dotyczących wychowania;
 - 3) inicjowanie i prowadzenie:
 - a) debat publicznych dotyczących wychowania,
 - b) ogólnopolskich akcji i programów o charakterze wychowawczym;
 - 4) promowanie:
 - a) dorobku myśli wychowawczej,
 - b) wybitnych postaci jako powszechnie akceptowanych wzorców osobowych,
 - c) programów i metod kształtowania postaw i zachowań dzieci i młodzieży;
 - 5) wspieranie:
 - a) instytucji wspomagających wychowawczą funkcję rodziny,
 - b) młodzieżowych ruchów i organizacji o charakterze społeczno-wychowawczym, młodzieżowego wolontariatu, ruchu liderów młodzieżowych oraz samopomocy koleżeńskiej,
 - c) instytucji kształcących i doskonalących nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych;
 - 6) obserwowanie i ocenianie, z punktu widzenia oddziaływania wychowawczego na dzieci i młodzież:
 - a) treści przekazów medialnych,

b) inicjatyw kierowanych do dzieci i młodzieży przez organizacje, stowarzyszenia i inne podmioty;

7) współpracę:

a) z organami administracji publicznej, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka, Krajową Radą Radiofonii i Telewizji oraz z innymi instytucjami państwowymi,

b) z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.¹⁾),

c) z organizacjami zajmującymi się problematyką etyki mediów,

d) z jednostkami naukowymi oraz osobami prowadzącymi badania naukowe,

e) z organizacjami zajmującymi się problematyką wychowania dzieci i młodzieży działającymi w kraju i za granicą;

8) występowanie do właściwych organów o podjęcie inicjatywy ustawodawczej lub o wydanie lub zmianę innych aktów prawnych w zakresie dotyczącym wychowania dzieci i młodzieży.

3. Instytut wyraża opinie w sprawach projektów aktów prawnych dotyczących wychowania dzieci i młodzieży, w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia otrzymania projektu przedstawionego przez właściwy organ.

Art. 3. Organami Instytutu są:

1) Prezes Instytutu;

2) Rada Instytutu.

Art. 4. 1. Prezes Instytutu kieruje Instytutem i reprezentuje go na zewnątrz.

2. Prezes Instytutu określa kierunki działania Instytutu.
3. Prezes Instytutu w sprawowaniu swojego urzędu jest niezależny od organów administracji państwowej.
4. Prezes Instytutu może powołać nie więcej niż trzech swoich zastępców.
5. Na stanowisko zastępcy Prezesa Instytutu może być powołany obywatel polski wyróżniający się wiedzą i doświadczeniem w dziedzinie wychowania dzieci i młodzieży oraz autorytetem osobistym.

Art. 5. 1. Prezesa Instytutu powołuje Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, za zgodą Senatu, zwykłą większością głosów, na wniosek Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu lub grupy co najmniej 35 posłów.

2. Kadencja Prezesa Instytutu trwa 5 lat. Po upływie kadencji pełni on obowiązki do czasu objęcia stanowiska przez nowego Prezesa Instytutu.

3. Ta sama osoba nie może być Prezesem Instytutu dłużej niż przez dwie kolejne kadencje.

Art. 6. 1. Marszałek Sejmu, na wniosek Prezesa Instytutu, w drodze zarządzenia, nadaje Instytutowi statut.

2. Statut określa:

- 1) szczegółowy zakres działania Instytutu;
- 2) organizację wewnętrzną Instytutu;
- 3) formy realizacji zadań Instytutu;
- 4) szczegółowe zadania organów Instytutu oraz tryb ich działania.

3. Statut Instytutu jest ogłaszany w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Art. 7. 1. Na stanowisko Prezesa Instytutu może być powołany obywatel polski wyróżniający się wiedzą i doświadczeniem w dziedzinie wychowania dzieci i młodzieży oraz autorytetem osobistym.

2. Prezes Instytutu nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności niedającej się pogodzić z godnością jego urzędu.

3. Prezes Instytutu nie może wykonywać innych zajęć zawodowych, z wyjątkiem zatrudnienia w uczelni, placówce Państwowej Akademii Nauk lub jednostce badawczo-rozwojowej na stanowisku profesora zwyczajnego, profesora nadzwyczajnego, profesora lub docenta.

4. Stanowiska Prezesa Instytutu nie można łączyć z mandatem posła i senatora.

Art. 8. 1. Sejm odwołuje Prezesa Instytutu przed upływem kadencji, jeżeli:

- 1) zrzekł się stanowiska;
- 2) stał się trwale niezdolny do pełnienia obowiązków z powodu choroby stwierdzonej orzeczeniem lekarskim;
- 3) został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne;
- 4) nie wypełnia obowiązków określonych w ustawie lub działa na szkodę Instytutu;
- 5) naruszył przepisy ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. Nr 106, poz. 679, z późn. zm.²⁾).

2. Kadencja Prezesa Instytutu wygasa z chwilą jego śmierci.

3. Sejm odwołuje Prezesa Instytutu na wniosek Marszałka Sejmu lub grupy co najmniej 35 posłów, zwykłą większością głosów.

Art. 9. 1. Prezes Instytutu składa Sejmowi i Senatowi, raz w roku do dnia 31 maja, informację o działalności Instytutu.

2. Informacja o działalności Instytutu jest podawana do wiadomości publicznej.

Art. 10. 1. W skład Rady Instytutu mogą wchodzić obywatele polscy wyróżniający się wiedzą i doświadczeniem w dziedzinie wychowania dzieci i młodzieży oraz autorytetem osobistym.

2. W skład Rady Instytutu Prezes Instytutu powołuje po dwie osoby wskazane przez:

- 1) ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania;
- 2) ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego;
- 3) ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego;
- 4) Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji;
- 5) marszałków województw spośród przedstawicieli organizacji społecznych, które na terenie danego województwa prowadzą statutową działalność na rzecz dzieci i młodzieży.

3. W skład Rady Instytutu Prezes Instytutu powołuje ponadto dwie osoby spośród osób wskazanych przez organizacje rodziców.

4. Członkowie Rady Instytutu są powoływani na okres 3 lat, z tym że co półtora roku następuje wymiana połowy składu Rady Instytutu.

5. Pracami Rady Instytutu kieruje przewodniczący wybierany przez Radę Instytutu spośród jej członków w głosowaniu tajnym, zwykłą większością głosów w obecności co najmniej 2/3 członków. Rada Instytutu może w czasie kadencji dokonać, w tym samym trybie, zmiany jej przewodniczącego.

6. Nie można pełnić funkcji członka Rady Instytutu dłużej niż przez dwie kolejne kadencje.

7. Członek Rady Instytutu pełni swoją funkcję bez wynagrodzenia.

8. Członkom Rady Instytutu przysługuje zwrot kosztów podróży na zasadach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 Kodeksu pracy.

Art. 11. 1. Prezes Instytutu może odwołać członka Rady Instytutu przed upływem kadencji w przypadku:

- 1) złożenia rezygnacji;
- 2) nieuczestniczenia w pracach Rady Instytutu;
- 3) choroby uniemożliwiającej pełnienie funkcji członka Rady Instytutu stwierdzonej orzeczeniem lekarskim;
- 4) skazania prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne.

2. W przypadku odwołania lub śmierci członka Rady Instytutu przed upływem kadencji, Prezes Instytutu powołuje nowego członka Rady Instytutu, na okres do końca tej kadencji, w sposób wskazany zgodnie z art. 10 ust. 2 i 3.

Art. 12. 1. Do zadań Rady Instytutu należy opiniowanie:

- 1) kierunków działalności Instytutu;
- 2) inicjatyw, opracowań i badań prowadzonych przez Instytut;
- 3) rocznego planu działalności oraz rocznego planu finansowego Instytutu;
- 4) informacji o działalności Instytutu oraz rocznego sprawozdania finansowego Instytutu;
- 5) projektów zmian w statucie Instytutu.

2. Rada Instytutu może przedstawiać Prezesowi Instytutu stanowiska, opinie lub wnioski we wszystkich sprawach dotyczących wychowania dzieci i młodzieży.

3. Posiedzenia Rady Instytutu zwołuje jej przewodniczący, w miarę potrzeb, nie rzadziej niż 3 razy w roku. Posiedzenia Rady Instytutu mogą być zwoływane również na wniosek Prezesa Instytutu.

4. Do udziału w posiedzeniach Rady Instytutu przewodniczący Rady Instytutu może zapraszać specjalistów zajmujących się problematyką wychowania dzieci i młodzieży.

5. Rada Instytutu przedstawia stanowiska, opinie i wnioski w formie uchwał podejmowanych zwykłą większością głosów. W przypadku równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego.

Art. 13. 1. Instytut jest finansowany z budżetu państwa, w którym dla Instytutu tworzy się odrębną część.

2. Dysponentem części budżetu państwa, o której mowa w ust. 1, jest Prezes Instytutu.

3. Projekt dochodów i wydatków Instytutu ustala Prezes Instytutu w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw budżetu.

Art. 14. Do pracowników Instytutu stosuje się przepisy o pracownikach urzędów państwowych.

Art. 15. W ustawie z dnia 31 lipca 1981 r. o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe (Dz. U. Nr 20, poz. 101, z późn. zm.³⁾) w art. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu, Prezesa Rady Ministrów, wicemarszałka Sejmu, wicemarszałka Senatu, wiceprezesa Rady Ministrów, Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, ministra, Prezesa Narodowego Banku Polskiego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko

Narodowi Polskiemu, Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Prezesa Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa, wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego, wiceprezesa Najwyższej Izby Kontroli, Szefa Kancelarii Sejmu, Szefa Kancelarii Senatu, zastępcy Szefa Kancelarii Sejmu, zastępcy Szefa Kancelarii Senatu, Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Głównego Inspektora Pracy, zastępcy Głównego Inspektora Pracy, Kierownika Krajowego Biura Wyborczego, Prezesa Narodowego Instytutu Wychowania.”.

Art. 16. W ustawie z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 86, poz. 953, z późn. zm.⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 w ust. 1 dodaje się pkt 15 w brzmieniu:

„15) Narodowym Instytucie Wychowania.”;

2) w art. 36 w ust. 5 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) Marszałku Sejmu – dla urzędników Kancelarii Sejmu, Państwowej Inspekcji Pracy, Krajowego Biura Wyborczego, Biura Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz Narodowego Instytutu Wychowania.”.

Art. 17. W ustawie z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2001 r. Nr 85, poz. 937, z późn. zm.⁵⁾) w art. 4 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1. Najwyższa Izba Kontroli kontroluje wykonanie budżetu, gospodarkę finansową i majątkową Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Trybunału Konstytucyjnego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Generalnego Inspektora

Ochrony Danych Osobowych, Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Krajowego Biura Wyborczego, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Państwowej Inspekcji Pracy oraz Narodowego Instytutu Wychowania.

2. Na zlecenie Sejmu Najwyższa Izba Kontroli przeprowadza kontrolę działalności Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Państwowej Inspekcji Pracy oraz Narodowego Instytutu Wychowania, tak jak działalności organów i jednostek, o których mowa w art. 2 ust. 1.”.

Art. 18. W ustawie z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz. U. z 2003 r. Nr 221, poz. 2199, z późn. zm.⁶⁾) w art. 30 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

- „1. W okresie wykonywania mandatu posłowie i senatorowie nie mogą wykonywać pracy na podstawie stosunku pracy: w Kancelarii Sejmu, w Kancelarii Senatu, w Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, w Biurze Trybunału Konstytucyjnego, w Najwyższej Izbie Kontroli, w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, w Biurze Rzecznika Praw Dziecka, w Biurze Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, w Krajowym Biurze Wyborczym, w Państwowej Inspekcji Pracy, w Narodowym Instytucie Wychowania, w administracji rządowej i samorządu terytorialnego – z wyjątkiem stosunku pracy z wyboru – oraz nie mogą wykonywać pracy w charakterze sędziego i prokuratora, pracownika administracyjnego sądu i prokuratury, a także nie mogą pełnić zawodowej służby wojskowej.”.

Art. 19. W ustawie z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 110, poz. 1255, z późn. zm.⁷⁾) w art. 3 dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) pracowników Narodowego Instytutu Wychowania.”.

Art. 20. 1. Pierwszą Radę Instytutu Prezes Instytutu powołuje w przeciagu 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

2. Połowa składu pierwszej Rady Instytutu jest powoływana na okres czterech i pół roku.

Art. 21. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2007 r.

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 116, poz. 1203 i Nr 210, poz. 2135 oraz z 2005 r. Nr 155, poz. 1298, Nr 169, poz. 1420, Nr 175, poz. 1462 i Nr 249, poz. 2104.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 113, poz. 715 i Nr 162, poz. 1126, z 1999 r. Nr 49, poz. 483, z 2000 r. Nr 26, poz. 306, z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 137, poz. 1302 oraz z 2005 r. Nr 169, poz. 1417.

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1982 r. Nr 31, poz. 214, z 1985 r. Nr 22, poz. 98 i Nr 50, poz. 262, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1989 r. Nr 34, poz. 178, z 1991 r. Nr 100, poz. 443, z 1993 r. Nr 1, poz. 1, z 1995 r. Nr 34, poz. 163 i Nr 142, poz. 701, z 1996 r. Nr 73, poz. 350, Nr 89, poz. 402, Nr 106, poz. 496 i Nr 139, poz. 647, z 1997 r. Nr 75, poz. 469 i Nr 133, poz. 883, z 1998 r. Nr 155, poz. 1016 i Nr 160, poz. 1065, z 1999 r. Nr 110, poz. 1255, z 2000 r. Nr 6, poz. 69 i Nr 48, poz. 552, z 2001 r. Nr 154, poz. 1784 i 1800, z 2002 r. Nr 214, poz. 1805 i Nr 240, poz. 2052, z 2003 r. Nr 45, poz. 391 i Nr 65, poz. 595, z 2004 r. Nr 33, poz. 285, Nr 116, poz. 1202, Nr 210, poz. 2135 i Nr 281, poz. 2774 oraz z 2005 r. Nr 169, poz. 1417.

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 128, poz. 1403 i Nr 154, poz. 1800, z 2002 r. Nr 1, poz. 18, Nr 153, poz. 1271 i Nr 240, poz. 2052, z 2003 r. Nr 228, poz. 2256, z 2005 r. Nr 10, poz. 71 i Nr 169, poz. 1417 oraz z 2006 r. Nr 45, poz. 319.

⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 154, poz. 1800, z 2002 r. Nr 153, poz. 1271, z 2004 r. Nr 123, poz. 1291 oraz z 2005 r. Nr 10, poz. 71, Nr 14, poz. 114 i Nr 169, poz. 1417.

⁶⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 116, poz. 1202 i Nr 210, poz. 2135 oraz z 2005 r. Nr 48, poz. 446 i Nr 169, poz. 1414.

⁷⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 19, poz. 239, z 2001 r. Nr 85, poz. 924, Nr 100, poz. 1080 i Nr 154, poz. 1784 i 1799, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 152, poz. 1267,

Nr 213, poz. 1802 i Nr 214, poz. 1805, z 2003 r. Nr 149, poz. 1454, Nr 166, poz. 1609, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1939 i Nr 228, poz. 2256, z 2004 r. Nr 116, poz. 1203, Nr 240, poz. 2407 i Nr 273, poz. 2703 oraz z 2005 r. Nr 164, poz. 1365 i Nr 249, poz. 2104.

05/54zb

UZASADNIENIE

Powołanie Instytutu ma być jednym z przedsięwzięć, których celem jest przełamanie kryzysu wychowawczego w naszym kraju. Przedsięwzięcie to będzie odpowiedzią na istniejące potrzeby i zarazem swoistym znakiem czasu. Instytut powstanie w czasie, gdy podważona jest prawda o człowieku i coraz bardziej zamazane są pojęcia dobra i zła, a na margines zepchnięto takie wartości, jak patriotyzm i poczucie odpowiedzialności za dobro wspólne. Jeżeli chcemy żyć w kraju, który ma przyszłość, musimy podjąć zbiorowy wysiłek, aby odwrócić się od metod wychowania, które powodują stępienie wrażliwości młodego pokolenia na dobro, piękno i prawdę; musimy na nowo odkrywać odpowiedź na pytanie, jak wychować młodzież na przyzwoitych ludzi.

Narodowy Instytut Wychowania będzie nową instytucją w naszym państwie, niemającą swojego precedensu. Ze względu na potrzebę wszechstronnego podejścia do wychowania będzie to instytucja o charakterze „ponadresortowym”. Kompleksowe podejście do wychowania będzie wyróżniało Instytut na tle instytucji obecnie działających, które wychowanie traktują zbyt jednostronnie albo marginalnie. Centralne instytucje edukacyjne podległe Ministrowi Edukacji Narodowej skupiają się na kształceniu i doskonaleniu nauczycieli oraz na badaniach edukacyjnych, zawężając temat wychowania do kontekstu oświatowego. Wychowanie jest poza tym jednym z wielu przedmiotów ich zainteresowania. Instytut nie będzie także powielał zadań ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, który koncentruje się na zadaniach legislacyjnych i sprawowania nadzoru pedagogicznego.

Instytut ma być jednocześnie instytucją autonomiczną, działającą w oparciu o ustawę. Jego wysoki status odpowiadający randze problemu zostanie podkreślony przez podporządkowanie go bezpośrednio Sejmowi RP.

Takie usytuowanie podkreśli wszechstronne podejście do wychowania jako zjawiska przekraczającego odpowiedzialność jednego resortu, a nawet wielu resortów (oprócz oświaty i wychowania, także kultury, zdrowia, sportu, pomocy społecznej, wymiaru

sprawiedliwości, obrony narodowej i innych). Wychowanie w wymiarze publicznym to także odpowiedzialność stowarzyszeń rodziców i innych grup obywateli, partnerów społecznych, przedsiębiorców, w tym przede wszystkim działających w obszarze szybko rozwijających się środków nowoczesnej informacji i komunikacji oraz środowisk akademickich i badawczych. Instytut może odgrywać rolę swoistego forum dla różnych środowisk zaangażowanych wprost lub pośrednio w wychowanie. Skuteczność wychowania zależy w dużej mierze od integrowania tych środowisk, a także umiejętnego podejścia do zaznaczania różnic poglądów i stanowisk. Takie wszechstronne podejście do wychowania jest zgodne z równoprawnym traktowaniem trzech wielkich obszarów edukacji – nieformalnej realizowanej poza instytucjami, przede wszystkim w życiu codziennym, nieformalnej realizowanej przez różne instytucje, jednak poza szerzej uznawanymi programami kształcenia oraz edukacji formalnej najwyraźniej określonej w systemach szkolnictwa.

Usytuowanie umożliwi działanie niezależne od organów administracji państwowej, analogicznie jak w przypadku Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka. Instytut jako swoisty „rzecznik” sprawy wychowania będzie działał na rzecz jego odrodzenia przede wszystkim na forum życia publicznego, daleko wychodząc poza formalnie pojęty zakres działu administracji rządowej „oświata i wychowanie”.

Zaproponowane usytuowanie Instytutu nie wyłączy go jednak spod kontroli. Proponuje się, aby kontrolę nad Instytutem sprawowała Najwyższa Izba Kontroli, analogicznie jak to czyni w odniesieniu do innych instytucji.

Każda instytucja i każdy obywatel powinien mieć prawo występowania do Instytutu z wnioskami dotyczącymi sfery wychowania dzieci i młodzieży. Instytut będzie wypełniał zadania, które w wielu krajach europejskich (Francja, Czechy, Węgry, Portugalia, Luksemburg) w pewnej części wypełniają instytuty ds. młodzieży. Przez podkreślenie wszechstronnego podejścia do wychowania Instytut realizować będzie „ponadresortowe” podejście do ważnych obszarów życia publicznego, które rozwija się w państwach demokratycznych współpracujących w ramach OECD i UE.

Inicjatywa powołania Instytutu wynika z przekonania, że wychowanie młodego pokolenia jest zadaniem rodziny i szkoły, ale także państwa, do którego obowiązków należy stwarzanie właściwych warunków, w których odbywa się wychowanie oraz wspomaganie rodzin i instytucji zajmujących się wychowaniem młodzieży. Aktualnie brak jest wyrazistości domowego i szkolnego wychowania, na które satysfakcjonujący wpływ miałiby rodzice i nauczyciele. Głównym problemem jest brak dojrzałej i wewnętrznie spójnej koncepcji wychowania. Utracił aktualność tradycyjny model rodziny i klasyczny archetyp szkoły, a w efekcie znacząco osłabił się autorytet domu i szkoły, jako podmiotów wychowujących. Bardzo wielu rodziców stara się jak najlepiej wychować swoje dzieci, nauczyciele podejmują w szkołach heroiczne niekiedy wysiłki, a mimo to często ponoszą porażki. Niezbędne jest, aby dom i szkoła odzyskały autorytet, a wówczas liczba niepowodzeń wychowawczych w naszym kraju będzie zdecydowanie mniejsza.

Spółeczny odbiór obecnej sytuacji jest negatywny. Mający świadomość problemu, a zarazem zostawieni samym sobie rodzice i nauczyciele przeżywają liczne wątpliwości i niepokoje w odniesieniu do własnych kompetencji i metod wychowawczych. Doświadczają poczucia bezradności i beznadziei – wielu usilnie poszukuje pomocy i wsparcia, a przynajmniej wskazówek dotyczących rozwiązywania problemów wychowawczych. Świadczy o tym narastające zapotrzebowanie na pomoc psychologiczno-pedagogiczną, nawet na płatne usługi w tym zakresie. Wśród dzieci i młodzieży wzrasta liczba zjawisk patologicznych: zwiększa się liczba zagrożonych uzależnieniami, uczestniczących w grupach psychomanipulacyjnych, popełniających czyny karalne, nasila się agresja i przemoc. Poczucie dyskomfortu i zagrożenia nasilają media, z natury poszukujące sensacji, w przesadny sposób relacjonujące incydentalne wydarzenia świadczące o niewłaściwym wychowaniu młodego pokolenia. Niewydolność wychowawczą rodziców znacząco nasilają czynniki zewnętrzne, związane z koniecznością funkcjonowania w warunkach transformacji, konkurencyjnego rynku pracy i wysokiego bezrobocia.

Problemy wychowawcze mają szczególnie często rodzice nastolatków wymagających szczególnie troskliwej i kompetentnej opieki wychowawczej. Badania

wskazują (Raport wykonany, w ramach międzynarodowych badań nad Zachowaniami Zdrowotnymi Młodzieży Szkolnej prowadzonych we współpracy z Biurem Regionalnym dla Europy Światowej Organizacji Zdrowia – HBSC-Health Behaviour In School-aged Children: A WHO Collaborative Cross-national Study, pod kierownictwem prof. dr. hab. med. Barbary Woynarowskiej), że duży odsetek nastolatków (32-60%) odczuwa różne dolegliwości i negatywne stany emocjonalne. Sygnalizuje to, że duża część nastolatków nie doświadcza, na co dzień, pełnego dobrostanu psychicznego, co może wyjaśniać ich nieprawidłowe zachowania, w tym także ryzykowne. Nastolatki często mają poczucie dużego obciążenia pracą szkolną, a także rzadko pozytywnie oceniają relacje między uczniami w klasie.

Poważny niepokój budzą przemiany obyczajowe w zakresie używania alkoholu przez młodzież oraz używanie substancji psychoaktywnych (Raport Komendy Głównej Policji o zjawiskach patologii społecznej, stanie przestępczości i demoralizacji nieletnich oraz przedsięwzięciach w zakresie prewencji kryminalnej w 2004 roku). Porównanie wyników badań z lat 1995, 1999 i 2003 wskazuje na utrwalanie się alkoholizmu w naszym społeczeństwie. Niepokojący jest znaczny wzrost liczby ujawnionych nieletnich po spożyciu alkoholu (o ponad 33% wzrostu w roku 2004 w stosunku do roku poprzedniego). Skutkuje to zwiększeniem udziału nietrzeźwych sprawców czynów karalnych wśród ogółu nieletnich sprawców.

Analiza danych statystycznych dotyczących przestępczości narkotykowej w 2004 r. wskazuje, że w zakresie czynów objętych ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 oraz z 2006 r. Nr 66, poz. 469) odnotowano 10 900 czynów nieletnich (2003 r. – 7776, 2002 r. – 7358). Stwierdzono wyraźny wzrost liczby (o 9,3% w stosunku do roku poprzedniego) nieletnich, którym udowodniono popełnienie czynów karalnych. Popełnili oni o 10,0% więcej czynów karalnych niż przed rokiem. Tendencja wzrostowa wystąpiła również wśród nieletnich sprawców, którzy nie ukończyli 13 roku życia.

Nauki pedagogiczne nie pomagają rozwiązywać tych problemów. Różnorodne, niespójne, a nawet sprzeczne ze sobą koncepcje pedagogiczne często mają charakter eksperymentalny, a proponowane strategie postępowania nie przystają do

rzeczywistości. Ten stan pogłębia zagubienie wielu grup rodziców, wywołując u nich poczucie winy i odbierając nadzieję. Są wśród nich rodzice małych dzieci, rodzice dzieci z dysharmonią rozwojową i opóźnieniem w rozwoju, zagrożonych uzależnieniami i uciekających w świat wirtualny oraz rodzice dzieci wybitnie uzdolnionych. Sytuacja ta jest niewątpliwie wyzwaniem dla całego społeczeństwa, przede wszystkim dla rodziców, nauczycieli i wychowawców, organizacji pomocowych, różnego rodzaju stowarzyszeń, ale także dla środków masowego przekazu.

Wyniki badań pedeutologicznych pozwalają na sformułowanie tezy, że polski nauczyciel nie jest właściwie przygotowany do podejmowania problemów związanych z wychowaniem. Utworzenie Instytutu służyć będzie pomocą w lepszym przygotowaniu nauczycieli do tych zadań wychowawczych. Jakość kształcenia w polskich szkołach i uczelniach oraz poziom rozwoju nauki stanowią podstawę do zapewnienia dynamicznego i trwałego, opartego na wiedzy i kompetencjach rozwoju naszego kraju. Jedynie odpowiednio wychowana i wykształcona młodzież będzie w stanie kontynuować odbudowę Rzeczypospolitej, zapewnić jej systematyczny wzrost gospodarczy i prowadzenie przemyślanej i skutecznej polityki ekonomicznej. Tylko właściwie wychowani młodzi ludzie będą potrafili i chcieli dbać o prawidłowy rozwój społeczny Polski, obejmujący prowadzenie polityki społecznej umożliwiającej wszystkim obywatelom solidarne korzystanie ze wzrostu gospodarczego, ograniczenie strefy ubóstwa i wykluczenia, zapewnienie bezpieczeństwa wynikającego z zaufania do państwa.

Zgodnie z preambułą do ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) „Nauczanie i wychowanie – respektując chrześcijański system wartości – za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki. Kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata”. Powyższe sformułowania stanowią podstawę działalności Narodowego Instytutu Wychowania. Szczególne znaczenie będzie mieć powrót do kształtowania postaw patriotycznych, który jest bardzo istotnym elementem w programie działań na rzecz odrodzenia wychowawczej funkcji szkoły. Wychowanie jest procesem – dzieje się w każdym momencie życia dziecka: w domu, w szkole, na wakacjach oraz wszędzie

tam, gdzie młody człowiek przebywa – wszystko co się dzieje wokół dziecka ma znaczenie wychowawcze. Wychowanie dzieci i młodzieży nie polega na pouczeniu i różnego rodzaju „akcjach” i świadomość tego musi być upowszechniana zwłaszcza wśród rodziców i nauczycieli.

Szkoła oraz organizacje i stowarzyszenia zajmujące się wychowaniem muszą w swojej działalności uwzględniać wolę rodziców. Zadaniem tych podmiotów jest wspomaganie i uzupełnianie wychowania rodzinnego. Dlatego misją Narodowego Instytutu Wychowania będzie m.in. promowanie zasady pomocniczości.

Proponuje się dwa organy Instytutu: Prezesa Instytutu i Radę Instytutu. Prezes Instytutu powoływany przez Sejm RP, za zgodą Senatu, na pięcioletnią kadencję, będzie niezależny od organów administracji państwowej. Prezesem Instytutu będzie obywatel polski wyróżniający się wiedzą i doświadczeniem w dziedzinie wychowania dzieci i młodzieży oraz dużym autorytetem osobistym. Corocznie, nie później niż do dnia 31 maja, Prezes Instytutu będzie składał Sejmowi i Senatowi informację o działalności Instytutu.

Prezes Instytutu będzie powoływał na okres 3 lat Radę Instytutu liczącą 42 osoby. Rada ma być organem konsultacyjnym i opiniodawczym. Sposób doboru członków Rady gwarantuje proporcjonalny udział przedstawicieli różnych środowisk i instytucji z całej Polski. Nadrzędna rola rodziców w procesie wychowania, podkreślona między innymi w art. 48 i art. 53 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, znajduje swoje odzwierciedlenie w składzie Rady, do której Prezes Instytutu powołuje również dwie osoby wskazane przez organizacje zrzeszające rodziców.

Taki sposób doboru członków Rady umożliwi spotkanie się na tym forum osób reprezentujących różne doświadczenia i poglądy na sprawy wychowania.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Podczas prac nad projektem ustawy nie była prowadzona działalność lobbingowa na rzecz ustawy.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI (OSR)

1. W zakresie wskazania podmiotów, na które oddziałuje projekt ustawy

Ustawa dotyczy wszystkich rodziców, dzieci i młodzieży, nauczycieli i wychowawców, szkół, placówek, instytucji państwowych oraz organizacji i instytucji pozarządowych zajmujących się problematyką wychowania dzieci i młodzieży.

2. Konsultacje społeczne

Projekt ustawy został skierowany do zaopiniowania następującym partnerom społecznym:

- 1) Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski,
- 2) Polska Rada Ekumeniczna,
- 3) Rzecznik Praw Dziecka,
- 4) Chrześcijański Związek Zawodowy „Solidarność im. ks. Jerzego Popiełuszki”,
- 5) Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego,
- 6) Sekcja Krajowa Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”,
- 7) Krajowa Sekcja Oświaty NSZZ „Solidarność 80”,
- 8) Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Pracowników Schronisk dla Nieletnich i Zakładów Poprawczych,
- 9) Związek Zawodowy „Rada Poradnictwa,”
- 10) Wolny Związek Zawodowy „Solidarność – Oświata”,
- 11) Wolny Związek Zawodowy „Sierpień 80”,
- 12) Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność 80”,
- 13) Zarząd Krajowy Związku Zawodowego Nauczycieli Średnich Szkół Leśnych w Polsce,
- 14) Związek Zawodowy Pracowników Oświaty i Wychowania „Oświata”,
- 15) Zarząd Główny Związku Zakładów Doskonalenia Zawodowego,
- 16) Zarząd Krajowy Związku Zawodowego „Budowlani”,
- 17) Krajowe Porozumienie Rodziców i Rad Rodziców,

- 18) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty,
- 19) Konfederacja Stowarzyszeń Nauczycielskich,
- 20) Stowarzyszenie Dyrektorów Szkół Średnich,
- 21) Polskie Stowarzyszenie Dyrektorów Szkół,
- 22) Stowarzyszenie Oświatowców Polskich Zarząd Główny,
- 23) Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym,
- 24) Społeczne Towarzystwo Oświatowe,
- 25) Krajowe Forum Oświaty Niepublicznej,
- 26) Zarząd Główny Związku Rzemiosła Polskiego,
- 27) Bussines Centre Club – Związek Pracodawców,
- 28) Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Uwagi do projektu przesłali następujący partnerzy: Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski, Społeczne Towarzystwo Oświatowe – Zarząd Główny, Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty, Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego, Sekcja Krajowa Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”.

Sekcja Krajowa Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” pozytywnie oceniła zamiar powołania instytucji, która podejmie działalność promocyjną, opiniotwórczą i badawczą w dziedzinie wychowania.

Społeczne Towarzystwo Oświatowe – Zarząd Główny, uznając wagę sprawy, jaką jest utworzenie Narodowego Instytutu Wychowania, zaproponował jednocześnie stworzenie szerszej platformy dyskusji na temat jego zadań i struktury organizacyjnej.

Sekretarz Konferencji Episkopatu Polski wyraził opinię, że w projekcie przyjęty został właściwy kierunek myślenia dotyczący samej instytucji i jej zadań.

Część partnerów społecznych wyraziła negatywną opinię dotyczącą idei powołania Narodowego Instytutu Wychowania.

Związek Nauczycielstwa Polskiego wyraził pogląd, że będzie to instytucja kosztowna, w założeniach realizująca cele zbieżne z zadaniami wielu działających już instytucji oświatowych i naukowych. Związek uważa, że ustanowienie centralnej instytucji dla

rozwiązywania współczesnych problemów społeczno-wychowawczych w proponowanym kształcie jest nie tylko anachronizmem z punktu widzenia nowoczesnej myśli pedagogicznej, ale również jest sprzeczne z zasadą subsydiarności, która zakłada, że udzielanie pomocy powinno wychodzić od analizy potrzeb jednostek i konkretnych społeczności.

Również w opinii Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Kadry Kierowniczej Oświaty, główny cel, jaki przyświeca projektowi – poprawa wychowania dzieci i młodzieży, nie zostanie zrealizowany przez powstanie Instytutu.

Uwagi Związku Nauczycielstwa Polskiego i Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Kadry Kierowniczej Oświaty nie są trafne. Przewidywany zakres zadań Instytutu pozwala na kompleksowe podejście do zagadnień związanych z wychowaniem dzieci i młodzieży. Utworzenie instytucji, która na poziomie krajowym będzie integrowała zadania związane z wychowaniem dzieci i młodzieży, jest też jednym z przedsięwzięć mających na celu przełamanie kryzysu wychowawczego w kraju.

W sprawie projektu ustawy wypowiedzieli się również: Rzecznik Praw Obywatelskich, Mazowieckie Stowarzyszenie na Rzecz Uzdolnionych, Izba Wydawców Prasy oraz „Otwarta Rzeczpospolita” Stowarzyszenie Przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii. Rzecznik Praw Obywatelskich stwierdził wprawdzie, że nie chciałby zajmować stanowiska wobec zawartych w projekcie rozwiązań, zaproponował jednakże odwołanie się w ustawie do takich wartości, jak poszanowanie demokracji, państwa prawa i praw człowieka. W odniesieniu do tej propozycji stwierdzić należy, że wprawdzie projekt ustawy wprost nie odwołuje się do wskazanych przez Rzecznika wartości, jednak mając na uwadze treść zawartej w projekcie ustawy preambuły, wartości te nie zostaną przez Instytut pominięte.

Mazowieckie Stowarzyszenie na Rzecz Uzdolnionych wyraziło zadowolenie z decyzji nadania odpowiedniego znaczenia sprawom wychowawczym w procesie kształcenia szkolnego.

Izba Wydawców Prasy podniosła, że brak jest w projekcie ustawy określenia kompetencji do realizacji zadań Instytutu. Projekt ustawy tego rodzaju postanowień wprawdzie nie zawiera, jednak odpowiednie do zadań formy ich realizacji zostaną określone w statucie Instytutu (zgodnie z rozwiązaniem przewidzianym w art. 6 ust. 2 pkt 3 projektu ustawy).

„Otwarta Rzeczpospolita” Stowarzyszenie Przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii wskazało, że projekt ustawy jest przygotowywany bez uprzednich otwartych konsultacji społecznych i debaty publicznej.

Przyjęty tryb konsultacji społecznych (rozesłanie projektu do wybranych partnerów społecznych, zamieszczenie go na stronie internetowej i w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Edukacji i Nauki, a także liczne informacje i dyskusje prezentowane w mediach) upowszechnił szeroko projekt ustawy i dał możliwość wypowiedzenia się na jego temat różnym podmiotom związanym z wychowaniem dzieci i młodzieży.

3. Ocena skutków finansowych dla budżetu państwa i budżetu jednostek samorządu terytorialnego

Narodowy Instytut Wychowania będzie państwową jednostką budżetową, finansowaną z budżetu państwa.

Ze względu na specyficzny, „ponadresortowy” charakter Instytutu, proponuje się – na jego finansowanie – utworzenie odrębnej części w ustawie budżetowej (począwszy od roku 2007). Dysponentem głównym części budżetu państwa „Narodowy Instytut Wychowania” będzie Prezes Instytutu. Projekt dochodów i wydatków Instytutu będzie ustalał Prezes Instytutu w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw budżetu.

Wynagrodzenie Prezesa (analogicznie jak np. Rzecznika Praw Dziecka) określają przepisy ustawy z dnia 31 lipca 1981 r. o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe (Dz. U. Nr 20, poz. 101, z późn. zm.).

Gospodarka finansowa Instytutu będzie zgodna z przepisami ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.).

Ze względu na specyfikę działalności Instytutu i konieczność zatrudnienia (łącznie ok. 100 osób) w głównej części wysoko wykwalifikowanej kadry proponuje się określenie na rok 2007 średniego miesięcznego wynagrodzenia (na 1 etat kalkulacyjny) w wysokości 5 200 zł (brutto). Wysokość tę ustalono na poziomie przewidywanego

wykonania średniego wynagrodzenia w roku 2005 w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, która również bazuje na wysoko kwalifikowanej kadrze.

W związku z powyższym przyjmuje się, że koszt funkcjonowania Instytutu w 2007 r. wyniesie łącznie ok. 11 240 tys. zł, z tego:

- wynagrodzenia (wraz z pochodnymi) – 6 240 tys. zł (100 osób x 12 m-cy x 5 200 zł),
- pozostałe wydatki pozapłacowe ok. 5 000 tys. zł (w tym wyposażenie Instytutu w niezbędny sprzęt).

Jak wyżej zaznaczono, Instytut jest inicjatywą nowatorską, bez precedensu w obszarze instytucji zajmujących się dotychczas wychowaniem. Jako taki z zasady nie będzie zastępował lub dublował działalności innych instytucji. Jednakże dla zredukowania kosztów związanych z organizacją Instytutu Minister Edukacji Narodowej przeanalizuje zadania statutowe podległych mu centralnych instytucji edukacyjnych pod kątem wyeliminowania ewentualnego pokrywania się ich zadań z zadaniami Instytutu. Instytut będzie stopniowo integrował zadania związane z wychowaniem realizowane dotychczas na poziomie krajowym.

Kolejnym krokiem ograniczającym koszty uruchomienia Instytutu będzie przygotowanie propozycji lokalizacji w oparciu o istniejącą bazę placówek publicznych.

Ustawa nie spowoduje skutków finansowych dla jednostek samorządu terytorialnego.

4. Ocena wpływu ustawy na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość oraz rozwój regionalny

Zakłada się, że ustawa może w perspektywie wieloletniej wpłynąć na sytuację i rozwój regionalny. Projektowana regulacja spowoduje istotne długookresowe pozytywne następstwa w rozwoju społecznym kraju.

URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
Jarosław Pietras

Sokr.Min.JP- 80A /06/DP/ap

Warszawa, 5.04. 2006 r.

Pani
Jolanta Rusiniak
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o Narodowym Instytucie Wychowania, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Ministra Jarosława Pietrasa, działającego z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

Szczegółowa opinia Ministera,

W związku z przedłożonym projektem ustawy (pismo nr RM-10-53-06), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości:

Pan Michał Seweryński
Minister Edukacji i Nauki

J. Pietras